Carte blanche
En senabstentionistisk note

Afgivelsen af en blank stemme betyder i al almindelighed, at den blankt stemmende ikke kan tilslutte sig nogen eksisterende institution inden for det politiske område, som omfatter regeringer og partier. Den blanke stemme udelukker ingenlunde, at den blankt stemmende ikke har en politisk overbevisning. På engelsk hedder fænomenet da også "None of the Above", "Ingen af ovenstående" (NOTA), som ved enkelte lejligheder er blevet forsøgt integreret i det valgpolitiske slutregnskab som en slags selvudelukkelsesstandpunkt, der skulle tages i betragtning: NOTA er dog mere forblevet et forsøg på at vise statslig velvilje og statistisk nysgerrighed over for en bestemt uvilje end noget andet.

På samme måde som den blanke stemme ikke er nogen stemme *for,* er den altså heller ikke en stemme *imod*. Selvom den ofte udspringer af en holdning, der er beslægtet med systemkritik. Men selv systemkritikere behøver ikke at nære afsky for det system, de ikke vil støtte eller tilslutte sig. Mindre følelser kan gøre det: Det er således måske "bedre" at afholde sig fra at stemme, såfremt den person, der overvejer at afgive sin stemme, er i tvivl om det nationale demokratis evne til at reformere sig selv, eller måske er i tvivl om den etiske holdbarhed i det sindelag, det pågældende demokrati har været med til at udvikle. Det er jo et sindelag, der kræver, at den stemmende på en eller anden måde må være nogenlunde overbevist om, at parlamentarisme, folkestyre, nation, kongedømme, folkekirke, landegrænser, kronekurs og statsborgerskab hænger så meget sammen, at der kan tages parti for et partis fortolkning af sammenhængen mellem disse størrelser, dvs. at et "partisk" standpunkt giver mening og kan "haves". Man kan med andre ord dårligt sætte et kryds på en sådan stemmeseddel uden at blive part i sagen…

At stemme blankt hedder på hhv. italiensk, portugisisk, spansk og fransk at afgive en hvid stemme: *Votare scheda bianca, voto em branco, voto en blanco* eller *le bulletin de vote blanc* kan nok fortolkes som værende en kende mere uskyldigt og uplettet end den blanke stemme. Den er hvid, fordi der ikke er afsat et kryds,

og det uanset, om stemmesedlen ellers er fuld af linjer, partiemblemer eller kandidatnavne.

Ved det blanke er der til gengæld megen klarhed på færde. Det adverbielle *point-blank,* på nært hold, *lige på og hårdt,* smitter af på afgivelsen af blanke stemmer. Ikke for ingenting havde en vigtig situationistisk publikation fra Berkeley, Californien, valgt den titel til sit omslag i oktober 1972: *Point Blank*.

Det danske og i øvrigt også svenske udtryk (*blankröst*) forudsætter altså en slags stillingtagen, måske endog en *blank afvisning*. Men udtrykkets betydning er mere poleret, mere forarbejdet samt ikke mindst mere skinnende, måske strålende end hos latinerne. På dansk og svensk opnår vi altså noget utvetydigt ved noget i alment omdømme så tvetydigt som at undlade at vælge (f.eks. mellem to retter mad eller her mellem X antal opstillingsberettigede politiske partier).

Som en sidegevinst undgår den, der stemmer blankt, endog det ridsede, og her fremkalder den danske-svenske term mindelser om den betydning, vi finder i de romanske sprog, når de i stedet for det polerede eller glatte bruger farvefraværet, eftersom *hvidhed* også indebærer fraværet af f.eks. sorte, blå eller røde streger. (Det er Piet Mondrian, der mener, at hvid er en “ikke-farve”, men jeg har kunststuderende, der argumenterer imod det synspunkt og anser det for det rene vås).

Ved at afgive en blank stemme på dansk eller svensk undgår stemmeafgiveren tillige en semantisk ulempe, latinerne må kæmpe med: at stemme blankt kan ikke henvise til ”hvid” som politisk farve: ”Hvide” var de kontrarevolutionære generaler, der bekæmpede den russiske Oktoberrevolution og dens ”Røde hær”. Og ”hvide” var de kristelige fagforbund, der blev oprettet med henblik på at konkurrere med de ”røde” fagforbund, som de socialdemokratiske og kommunistiske arbejdere tilhørte. En general der er ’blank’ eller et fagforbund, der er ’blankt’, ville i stedet betyde, at generalen og fagforbundet var uforberedte, ikke havde “læst på lektien”, altså var langt mere ufarlige end deres hvide dobbeltgængere i de latinske lande. Og det er så også vanskeligheden med den “blanke stemme”. Det utvetydige ved en “blank afvisning” kan blive tvetydigt:

Der kan forekomme metafysiske ridser i den blanke stemme, nemlig i forbindelse med den statistiske tvivl, som i øvrigt er roden til det omfattende *logiske* misbrug af demokratiet, alle har oplevet i forbindelse med den semantisk set upræcise vending, at "have indflydelse". Og demokratiet er her forstået i betydningen alment eller globalt demokrati, og ikke som et begrænset demokrati, flertallet af jordens befolkning er udelukket fra såsom "det danske demokrati" eller "Vestens demokratier", fordi de derfra udelukkede netop ikke er danske eller vestlige. - Den statistiske tvivl lyder: Får/opnår den enkelte indflydelse ved at afgive "sin" stemme? Eller er "realpolitik" altid "realpolitik", mens stemmeafgivning foregår ud fra andre, mindre "realistiske" overvejelser end de magtpolitiske, ja måske ud fra halvreligiøse kropsidealer om at kunne *flyde ind i noget* på en måde, hvorved den flydende krops idealer ganske vist ikke lader sig "føre ud i livet", dvs. ikke kan blive til praktiske principper for en stats magt, men dog får markeret noget, "sat spor i partilandskabet", som det ofte hedder om valgresultater.

Der er noget opretholdende ved "afhændelsen" af den flydende krops stemme, noget ved denne "stemmeafgivning" til fordel for en løfterig politiker, hvis løfter alligevel ikke kan "gennemføres i praksis"; og det skyldes, at afgivningen af en stemme først og fremmest er en symbolsk gavegivning til staten. Og staten er systemopretholdelse og træghed, oppefra og ned: statisk stabilitet. Og ingen kan vel tænke sig, at statens system, der bygger på pengeøkonomi, ejendom og voldsmonopol vil opgive bare en af disse tre styringsmekanismer, uanset hvor mange velmenende kroppe, der gav sig til at flyde ind, afgive stemme eller blot et "besyv" med. Med andre ord: statisk træghed over for moderat statistisk tvivl. Så over for den blanke afvisning, som statens modstand mod overgribende omlægninger indebærer, kan en blank stemme begynde at give mening. Den så at sige passer til modstandens *koncept* eller selvforståelse i staten.

Modsat hører man somme tider, at den enkeltes indflydelse er så stor, at vedkommende kan komme til at "smide sin stemme væk", begå "stemmespild", såfremt den pågældende sætter kryds ved et parti, der er tæt på "spærregrænsen". Ja, det er et bizart statistisk beredskab, der appelleres til ved dette sprogbrug, fordi den vælger, der sympatiserer med sådanne nærved-og-næsten-partier, indirekte opfordres til at droppe sin interesse for det parti, som

ligger på grænsen af en bestemt procentandel, der varierer fra land til land, for i stedet at flytte interessen over på en i forvejen velbjerget bunke stemmer, der er ved at blive afgivet til et "sikkert" parti, som så er det næstbedste, ja måske det tredjebedste, den pågældende vælger kan finde på at "flyde ind i".

Konklusion: den statistiske tvivl bare vokser og vokser. Og det er der en god grund til: det blanke og det hvide er nemlig beslægtede. Især på hollandsk, dette fantastiske sprog, der er rundet af en syntese mellem skibsfart, calvinisme, købmandsskab, kolonikrige og slavehandel. Det er således ikke noget tilfælde, at Jonathan I. Israels fabelagtigt ubehagelige *The Dutch Republic – Its Rise, Greatness, and Fall 1477-1806* (Oxford Univ. Press, 1995) hovedsageligt redegør for organisationsbyggeri og transatlantiske institutioner. Selv for perioden 1634-1648, hvor hollænderne "dominerede den transatlantiske slavehandel og i allerhøjeste grad <by far> var den stærkeste europæiske magt i Afrika" (p.934), end ikke antydes betydningen af slavehandelens rolle for rigdomsakkumulationen i Nederlandene. Slavehandel er en historisk *blankocheck*, som de vesteuropæiske søfartsnationer har udskrevet til sig selv. På hollandsk hedder at stemme blankt: *blanco stem*, selvom hollandsk har adjektivet "blank", der oversættes med hvidt, strålende, klart, ens og skinnende. Så hollænderne stemmer hvidt, selvom de næsten lige så godt kunne have stemt blankt, når de ellers ville afholde sig fra at sætte et kryds. På lignende måde kunne danskerne have afgivet "blankostemmer", såfremt de ellers som hollænderne, men måske også som latinerne, ønskede at give magten "carte blanche" til at handle som den ville…

I de to år de kommunistiske abstentionister kæmpede for at få Ordine Nuovo-folkene (Gramsci & Co.) med til at splitte Italiens Socialistiske Parti, hvorved de i øvrigt mistede et par kostbare år til de kommende fascister, var afholdenhed fra enhver deltagelse i det nationale demokratis stemmeafgivninger et hovedpunkt for kommunisterne i Italien. Det nydannede Italiens Kommunistiske Parti (januar 1921) måtte imidlertid bøje sig for V.I. Lenin, der på Kommunistisk Internationales II Kongres (1920) havde fået vedtaget teserne om "revolutionær parlamentarisme", der krævede, at medlemspartierne deltog i de lokale valg til de

nationale parlamenter. Bordiga præsenterede sine abstentionistiske teser, der kom i eklatant mindretal på II Kongres.

Efter krigen 1939-45 opstod problemet igen for Det internationalistiske kommunistiske parti, der forsøgte at genetablere en position lig den, Italiens Kommunistiske Parti havde haft i 1921-1924, før Kommunistisk Internationale indsatte sine folk i det italienske partis ledelse og fjernede Bordiga og hans støtter. Men efter Anden verdenskrig inviterede amerikanerne det lille dissident-kommunistiske partis ledere – Onorato Damen og Bruno Maffi – til at deltage i den grundlovgivende forsamlings arbejde (nok især for at genere russerne og deres håndlangere i det officielle Kommunistparti, PCI). Omstændighederne ville, at dette arbejde ikke kunne integreres i den revolutionære propaganda på nogen måde i 1945, men partiet stillede alligevel op til valg i 1948 til stor irritation for de langt mindre optimistiske Amadeo Bordiga og Ludovico Tarsia, der slet ikke kunne se, at 1945-situationen skulle være revolutionær, tværtimod. Det var en medvirkende årsag til splittelsen i Det internationalistiske kommunistiske parti i 1952, der medførte to positioner inden for det italienske venstres kommunisme, én mere leninistisk position omkr. Onorato Damen og én omkring Amadeo Bordiga, der bl.a. skulle udvikle et meget stort og fortsat gyldigt arbejde om USSRs statskapitalistiske økonomi. Mens "damenianerne" forblev tæt knyttede til Lenins idé om "revolutionær parlamentarisme", så benyttede Amadeo lejligheden til at få dannet et abstentionistisk kommunistparti, hvis abstentionisme både omfattede demokratiet som sådan og en kritik af Lenins "demokratiske centralisme" som intern regimeform.

Jeg erindrer, at vi tredjegenerationsabstentionister i 1967 til 1971 diskuterede, om det gav mest mening at blive hjemme eller at vise sin uvilje ved at gå til valglokalet og aflevere en blank stemme. En og anden af de gamle arbejdere fortalte, at han plejede at skrive "Viva la rivoluzione", "leve revolutionen" på sin stemmeseddel, dvs. at han mødte op og sikrede sig, at sedlen havnede blandt de "ugyldige", hvor de blanke i øvrigt også havner i de lande, der ikke tæller blanke og ugyldige stemmesedler hver for sig.

At møde op for at vise en slags individuel uregerlighed i et europæisk eller amerikansk demokrati giver nok ikke megen mening længere. Mødte derimod 17 millioner ægyptiske vælgere op næste gang, der skal stemmes, det ville i sommers sige i

december 2013 (!), for at lade være at sætte et kryds ud for nogen af de opstillingsberettigede partier, så stod verden over for en ny og afgørende situation: tilstedeværelsen af en ironisk vælgermasse.

Efterskrift: Denne tekst blev færdigskrevet 12-06-2013 og er i forkortet udgave blevet bragt af *Le Monde diplomatique* i Oslo og af tidsskriftet *Subaltern* i Umeå i en svensk oversættelse. Den har et par alvorlige mangler, som jeg skal forsøge at udbedre uden ellers at trække det narcissistiske moment i langdrag, som altid dukker op, når vi i Vesten gør os overvejelser over, hvad vi skal stille op med de lokale magt- og pengesystemer, som om vi dermed kunne undgå at celebrere dem og dermed også styrke dem:

1. Der er tillidsmomentet, og det er omfattende, fordi det står i en direkte forbindelse til den underliggende etik i omgangen med myndighederne i det protestantiske Vesten: Max Webers "stålbur" forudsætter, at den indsatte og *vogteren* identificerer sig med hinanden, at den protestantiske borger har en dobbeltnatur, hvorved han eller hun føler sig som indehaver af nøglen til buret, uanset om vedkommende i kraft af arbejdsopgaver egentlig for det meste opholder sig inde i buret. (Kafka har i øvrigt også godt fat i vogterproblematikken.) Nuvel, afleverer en sådan stålbursborger en blank stemme, så er det blot en tillidserklæring til førnævnte myndigheder og en bekræftelse af hele den politisk-økonomiske anordning: Stålbursprotestanten er simpelthen sikker på, at der ikke sidder en tilforordnet og sætter kryds på vegne af den blankt stemmende, fordi dobbeltheden er *inde* i protestanten, og anordningen især skal sikre, at dobbeltheden ikke forlader burkonstruktionen. Så stemmeafgivningen, den være sig partisk eller blank, skal først og fremmest forsvare opretholdelsen af stålburet. Resten er "skuespil" for nu at bruge den situationistiske betegnelse på det spektakulære oversat til dansk. (Jeg skal ikke her diskutere nøjere, om spillet mellem buret og det spektakulæres scene kan fungere "bevidsthedsmæssigt", om det ikke bare er en hyperpolitisk anordning, en performativ og villet overordning af de politiske relationer frem for en "fremmedgørelse", som Lukacs og situationisterne mente, at skuespillet var. Jeg har påbegyndt denne diskussion i en tekst om "il corpo critico", "den kritiske krop", som tidsskriftet *Alfabeta* i Rom bragte i september 013, samt tilføjet nogle betragtninger om, hvad det vil sige at orientere sig

mod Orienten, når der tænkes. Og altså uden om buret og skuespillet: Denne tilføjelse står at læse i mit bidrag til kataloget *Bulul. Ronald Ventura e l'arte tradizionale delle Filippine*, Museo delle Culture, Lugano (marts 2014): “Bulul. Ronald Ventura og Filippinernes traditionelle kunst”. Bulullen er jo en risvogter, oftest siddende, og det orientalske syn på vogteren fortjener at blive udfoldet i forbindelse med næsten alle afgørende politiske emner. Flere af Venturas kunstneriske undersøgelser udgør i øvrigt en begyndelse derpå.)

2. Når den italienske revolutionære i sin tid skrev “leve revolutionen” på sin stemmeseddel, så kunne han eller hun skandalisere en situation, hvori der sad angiveligt kommunistiske valgtilforordnede og talte stemmer. Der var en lille tvetydighed ved den stalinistiske kommunisme: Den hævdede at ville revolutionen, den internationale revolution indbefattet, men kæmpede med alle midler for at forsvare det nationale demokrati i Vesten. Så det håndskrevne “leve revolutionen” på stemmesedlen var et *memento mori* til de gamle stalinister, og nok et naivt sådant, for de kontrarevolutionære regnede dengang og regner vel heller ikke i dag med, at der vil komme en revolution og hævne sig på dem.